

Rani Manika

Mati pirinča

Imperativ

Beograd, 2025.

Naslov originala:
THE RICE MOTHER
Rani Manicka

Copyright © Rani Manicka 2002.
Copyright © 2025 ovog izdanja IMPERATIV izdavaštvo

Za izdavača:
Anđelka Vukanić

Urednik:
Dunja Margušić

Lektura i korektura:
Dunja Margušić

Grafička priprema:
iLearn.d.o.o.

Dizajn korica:
Nenad Ivić

Štampa:
Zlatna knjiga Jagodina

Tiraž:
1000

ISBN 978-86-82630-19-7

Beograd, 2025.

Mojim roditeljima, božanstvima-čuvarima
koja su bdela nad počecima svih mojih putovanja

SADRŽAJ

<i>Zahvalnost</i>	9
DEO PRVI: Dečica posrnula u mraku	11
DEO DRUGI: Miris jasmína	205
DEO TREĆI: Žalobna leptirica	263
DEO ČETVRTI: Prvi ukus zabranjenog vina	321
DEO PETI: Zmijsko srce	391
DEO ŠESTI: Ostalo su laži	423
DEO SEDMI: Neki koje voleh	483

ZAHVALNOST

Hvala mojoj majci za sve do jednog dragocenog ožiljka koji je podelila sa mnom; Ćirolamu Avarelu što je poverovao pre svih drugih; timu Književne agencije *Darli Anderson* jer su naprosto najbolji; Vilijemu Kolgrejvu na podršci i ohrabrenju; Džoani Dajč što je dodala ono nešto posebno; i neponovljivoj Sju Flečer iz *Hoder&Stautona* jer je zaista otkupila moj rukopis.

Lakšmi (venč.) Aja rođena 1916.

Lakšmnan (venč.) Rani, 1931.

Mohini, 1931.

Ana, 1932.

Sevenez, 1933.

Džejan (venč.) Rata, 1934.

Lalita, 1935.

Neš, 1956.

Dimpl (venč.) Luk, 1957.

Bela, 1959.

Niša, 1977.

Na kolenima svog ujaka, trgovca mangom, prvi put sam čula za čudesne skupljače ptičjih gnezda u dalekoj zemlji zvanoj Malaja. Bez baklji, smelo se penju uz uznjihane bambusove motke na visinu od stotinu metara da bi dosegli svodove planinskih pećina. Pod motrenjem duhova ljudi koji su se sunovratili u svoju smrt, posežu oni sa svojih opasnih uporišta da ukradu poslasticu za bogate sladokusce – gnezdo od ptičije pljuvačke. U užasnoj tmini čak ni same reči strah, pad ili krv ne smeju se nikad izustiti, jer njihov odjek mami zle duhe. Jedini prijatelji skupljača gnezda su bambusove motke koje nose njihovu težinu. Pre nego što načine prve kretnje, muškarci kucnu bambus blago, i uzdahne li s tugom, odustaju smesta.

Ujak mi je rekao da mi je srce bambus i postupam li s njim nežno i slušam li njegovu pesmu, najviše, najveće gnezdo biće moje.

Lakšmi

DEO PRVI

DEČICA POSRNULA U MRAKU

LAKŠMI

Rođena sam na Cejlonu 1916, u doba kad su duhovi išli zemljom kao ljudi. Pre no što su ih zurenje elektrike i huka civilizacije rasplašili i saterali u skrivena srca šuma. Nastanjivali su sveže plavozelene sene ogromnih drveta. Mogla si da posegneš u ispegani mir i gotovo osetiš njihovo tiho, žestoko prisustvo, njihovu čežnju za telesnim obličjem. Ako bi nas u prolasku džunglom opsela nužda da olakšamo sebi, izrekli bismo molitvu i zatražili njihovo dopuštenje pre nego što bismo ozledili zemlju, jer ih je bilo lako uvrediti. Narušena osama bila im je izgovor da zaposednu uljeza. I koračaju njegovim stopalima.

Mati je pričala da je njenu sestru jednom odmamio i zaposeo takav jedan duh. Poslali su po svetog čoveka, dva sela dalje, da ga istera. Kao svedočanstvo svojih strahovitih moći čovek je oko vrata nosio niske upletene od čudnih perli i osušenog korenja. Prosti seljani okupili su se oko njega kao prsten ljudske znatiželje. Da istera duha, stao je da tuče svoju tetku dugim tankim štapom, sve vreme ponavljajući: „Šta želiš?“ Ispunio je mirno selo njenim prestravljenim kricima, ali je, nepotresen, i dalje udarao po njenom sirotom telu sve dok ga nije isprugao krvavim curkovima.

„Ubićeš je“, zajaukala je moja baka, dok su je tri zgranute i užasom opčinjene žene zadržavale. Ne obraćajući na nju pažnju, sveti čovek je dodirivao modrosiv ožiljak što mu je nagrđivao lice celom dužinom i odlučnim koracima kružio sasvim blizu oko šćućurene devojke, neprekidno pitajući mračnim šapatom: „Šta želiš?“ Dok nije povikala visokim krikom da želi voćku.

„Voćku? Kakvu voćku?“, pitao je strogo, zastajući pred razjekanom devojkom.

Nenadano se desi zapanjujući preobražaj. Sitno lice pogleda u njega prepredeno, i možda je bio i mehurić ludila u cerenju koje joj je polako i s neopisivom razvratnošću raskrećilo usne. Plaho, ona pokaza svoju mlađu sestru, svoju majku. „Ovu voćku ja želim“, reče, nedvosmisleno muškim glasom.

Prosti seljani se složno zagrcnuše, preneraženi i zatečeni. Ne treba ni reći da visoki čovek nije dao svoju majku duhu, jer ona je bila očeva ljubimica. Zloduh je morao da se zadovolji s pet presečenih limunova koje su mu bacili u lice, žarećim škropljenjem posvećenom vodicom i zagušujućom količinom mirte.

Dok sam bila sasvim mala, sedela bih tiho u majčinom krilu slušajući je kako se seća srećnijih vremena. Jer znate, porodica moje majke bila je tako bogata i uticajna da je na svom vrhuncu dočekala i to da maminu baku Engleskinju, gospođu Armstrong, pozovu da preda buket i rukuje se sa samom kraljicom Viktorijom. Mama je rođena delimično gluva, ali je njen otac prislonio usne na njeno čelo i govorio joj neumorno sve dok nije naučila da priča. U šesnaestoj godini bila je prelepa kao devica od oblaka. Prosili su je izbliza i izdaleka, ali ona se u svojoj lepoj kući u Kolombu zaljubila u miris opasnosti. Njene duguljaste oči zastale su na neodoljivom nitkovu.

Jedne noći sverala se kroz prozor niz isto ono nimovo stablo uz koje je njen otac gajio bodljikavi žbun bugenvilije još otkad joj je bilo godinu dana, da se ne bi neki muškarac uspeo uz stablo do prozora njegove kćeri. Žbun je, kao hranjen njegovim

čistim namislama, rastao i rastao dok čitavo drvo, obraslo rasplamtelim cvetovima, nije postalo znamen vidljiv kilometrima naokolo. Ali deda nije računao s odlučnošću rođenog deteta.

U toj mesečinom obasjanoj noći trnje joj je poput ogoljenih očnjaka trgalo tananu odeću, čupalo kose i zarivalo se duboko u meso, ali je nije zaustavilo. Ispod je bio čovek koga je volela. Kad je konačno stala pred njega, svaki joj je centimetar kože brideo kao u plamenu. Tiha sena ju je povela, ali sa svakim korakom kao da su joj noževi sekli stopala, pa je u užasnom bolu preklinjala da predahnu. Nemi ljudski obris podigao ju je i poneo. Bezbedna u njegovom toplom naručju osvrnula se ka svojoj kući, veličanstvenoj naspram treperavog noćnog neba, i ugledala krvave otiske sopstvenih stopa kako se udaljavaju od drveta. Otiske njene izdaje. Zaplakala je, znajući da će oni najviše povrediti srce njenog sirotog oca.

Ljubavnici su se venčali u osvit, u malenom hramu u drugom selu. Po gorkoj zavadi koja je usledila, mladoženja, moj otac, prezreni sin slugе mog dede, zabranio je mojoj majci i da se samo vidi ma s kim od svoje porodice. Tek kad moj otac nije bio ništa više do pepeo na vetru, vratila se ona u porodičnu kuću, ali do tada joj je mati već bila udovica potavnela od tuge.

Pošto je izrekao nemilosrdnu presudu, moj otac je odveo majku u naše zabačeno selo daleko od Kolomba. Prodao je nešto njenog nakita, kupio nešto zemlje, sagradio kuću i smestio je u nju. Ali svež vazduh i bračno blaženstvo nisu godili novo-pečenom mladoženji, pa se uskoro otisnuo ka svetlostima grada koji je mamio. Prizvan uživanjima u jeftinom alkoholu koji su služile drečavo namalane prostitutke i zatrovan kartaroškim vonjem. Posle svakog odsustva vraćao se i darivao svoju mladu ženu buradima svakojakih bezazlenih laži natopljenih raznolikim pićima. Iz nekog nejasnog razloga, smatrao je da joj se one dopadaju. Sirota mati – sve što joj je preostalo bila sam ja i njena sećanja. Dragocenosti koje je izlagala svake večeri. Najpre bi suzama sprala nečistoću godina s njih, a onda ih glačala kajanjem.

I na koncu, pošto bi im povratila njihov divni sjaj, polagala bi jednu po jednu ispred mene da im se divim pre nego što ih vrati u zlatnu kutijicu u svojoj glavi.

S njenih usana lila su priviđenja slavne prošlosti ispunjena vojskom predanih slugu, finih kočija s upregnutim belcima i čeličnih škrinja ispunjenih zlatom i draguljima. Kako sam, sedeći na betonskom podu naše udžerice, mogla i da zamislim kuću visoko u brdu, s čijeg se balkona video ceo Kolombo, ili kuhinju u koju bi stala cela naša kuća.

Mati mi je jednom rekla da su njenom ocu krenule suze kad su mu je prvi put stavili u naručje, pri pogledu na njenu prelepu kožu i gustu crnu kosicu. Držao je maleni zamotuljak sasvim uz lice i za trenutak samo udisao čudni slatkasti miris novorođenčeta. Onda je dugačkim korakom izašao do staja, dok su mu bele *veshti* lepršale oko snažnih smeđih nogu, skočio na svog omiljenog pastuva i odgalopirao u oblaku prašine. Vratio se s dva najveća smaragda koja su u selu ikada videli. Poklonio ih je svojoj ženi, obične drangulije u zamenu za čudo divno. Dala je da joj od njih načine dijamantima optočene naušnice, bez kojih je nikada nisu viđali.

Nikada ne videh te čuvene smaragde, ali i sada imam crno-belu fotografiju žene tužnih očiju koja ukočeno stoji ispred kokosove palme na okrajku obale – nevešto nacrtane pozadine u fotografskom ateljeu. Često je gledam, sačuvanu na parčencetu hartije iako je već odavno nema.

Mati mi je rekla da se rasplakala kad je po mom rođenju videla da sam samo devojčica, a moj otac je, zgađen, odmaglio nekuda da donese još laži u rasolu, s kojima se vratio dve godine kasnije, trešten pijan. A ipak, ja još čuvam kristalno jasne uspomene na seoski život, tako srećan i bezbrižan da mi kao odrasloj ni dan ne prođe a da ga se ne prisetim s nagorko-slatkim bolom. Kako da ti pričam koliko mi nedostaju oni bezbrižni dani kad sam bila mamino jedino dete, njeno sunce, mesečina, zvezde, njeno srce? Kad sam bila toliko voljena i dragocena da me je

trebalo nagovarati da jedem. Kad bi majka izlazila iz kuće s tanjirom u rukama i obilazila selo tražeći me da me nahrani. Sve to da mi kulučenje oko jela ne bi pokvarilo igru.

Kako da mi ne nedostaju oni dani kad mi je sunce bilo drugar u razdraganosti i igralo se sa mnom cele godine, sve dok od njegovih poljubaca nisam postala smeđa kao orah? Kad je majka skupljala slatku kišu u bunar iza kuće, a vazduh bio tako čist da je trava imala zeleni miris.

Doba nevinosti kad su nakrivljene kokosove palme rasle oko prašnjavih puteva kojima su se kretali prosti žitelji sela na rasklimanim biciklima, pokazujući crvene zube i desni u srdačnom smehu. Kad je baštica iza kuće bila supermarket, a osam domaćinstava zadovoljno delilo zaklanu kozu, u blaženom neznanju da postoji izum zvani frižider. A majkama nije trebao niko sem bogova u belim oblacima da im čuva decu dok se igraju u rečnim slapovima.

Da, sećam se Cejlona kad je bio najčarobnije, najlepše mesto na svetu.

Sisala sam skoro do sedme godine, jurila divlja s drugom decom dok ne ogladnim ili ne ožednim, a onda bih utrčala u svežinu naše kuće nestrpljivo dozivajući majku. Šta god da je u tom trenu radila, razgrnula bih njen sari i ustima obuhvatila odećom nesapeti, mekani brežuljak njene dojke smeđe kao karamela. Zaronila bih glavu i ramena u bezbednost grubog pamuka njenog sarija, u njen čisti miris, a nenatrunjena ljubav i mleko tekli su mi u usta, ušuškanoj u naručje u kome sam tiho mljackala. Koliko god okrutne godine da su usledile, nisu me lišile sećanja na taj zvuk i ukus.

Dugo sam mrzela ukus pirinča i povrća, sasvim zadovoljna da živim od mleka i žutog manga. Ujak mi je bio prodavac manga i sanduci ovog voća bili su nam poslagani u ostavi i iza kuće. Donosio ih je slon praćen mršavim goničem, i tu bi oni čekali dok drugi ne dođe da ih odnese. Ali dok su čekali... Uspentrala bih se na najviši drveni sanduk i tamo bih sela skrstivši noge, ni

najmanje se ne bojeći paukova i skorpiona koji su vrebali iznutra. Ni to što su me stonoge ujedale pa bih bila plava po četiri dana nije moglo da me odvratí. Celoga života slepa prinuda me je primoravala da bosa gazim tegobnim stazama. „Vrati se“, dovikivali su mi ljudi u očajanju. Ranjava stopala su mi krvarila, a ja sam stiskala zube i nastavljala u suprotnom pravcu.

Razuzdano i žestoko kidala sam zubima kožicu sa sočnog naranđastog mesa. To je jedna od najsnažnijih slika koju nosim. Sasvim sama u svežoj tmini naše ostave, visoko na drvenim sanducima, dok mi lepljiv i mlak slatki sok curi niz udove, gutam voće koje moj ujak treba da proda.

U naše vreme devojčice, za razliku od dečaka, nisu morale da idu u školu, te sam tako uglavnom bila ostavljana da idem kuda mi se hoće, izuzev dva sata izvečeri kada me je majka učila da čitam, pišem i računam. Sve do četrnaeste godine, zapravo, kad mi je prva kapljica menstrualne krvi objavila, iznenadivši me i ojadivši, da sam postala odrasla žena. Prvu nedelju potom provela sam zatvorena u sobičku sa zatvorenim kapcima na prozorima. Takav je bio običaj, jer nijedna porodica koja je držala do sebe nije htela da ostavi nikakvu mogućnost osmeljenim dečacima da, verući se po kokosovim stablima, krišom uhode novootkrivene, tajne čari njihovih kćeri.

Za vreme svog zatočenja bila sam primorana da gutam sirova jaja, spirajući ih susamovim uljem i kojekakvim napicima od gorkih trava. Suze nisu bile dopuštene. Donoseći mi ove gadosti da jedem i pijem majka je dolazila opremljena štapom, koji je, kako sam na svoje krajnje zaprepašćenje vrlo brzo otkrila, bila spremna i da upotrebi. Predveče mi je, umesto divnih slatkih kolača kakve je pravila, davala prepolovljenu kokosovu ljusku do vrha ispunjenu vrućim mekim patlidžanom spremljenim u omrznutom susamovom ulju. „Jedi dok je toplo“, posavetovala bi me, i već je zatvarala i zaključavala vrata. U naletu prkosa i nemoći namerno bih ostavljala patlidžan da se ohladi. Dopadalo mi se kako mi se ohladnelo i sklisko povrće gnječilo pod prsti-

ma, ali u ustima je bilo krajnje odvratno. Kao da gutaš krepale gusenice. Izgutala sam trideset šest sirovih jaja, dobrih nekoliko boca susamovog ulja i punu korpu patlidžana pre nego što se zatočenje u sobičku okončalo. Nadalje sam bila zatočena u kući, i podučavana ženskim poslovima. Promena me je potpuno razjadila. Neiskazivo je moje osećanje lišenosti što ne mogu više da osetim od sunca ispucalu zemlju pod stopalima u trku. Sedela sam i čežnjivo zurila kroz prozorče kao kakav zatvorenik. Gotovo odmah mi je duga umršena kosa očesljana i upletena da mi se uvija niz leđa glatko kao zmija, i najednom je proglašeno da mi je koža previše potamnela od sunca. A moja prava lepota je u koži, zaključila je moja majka. Nisam imala indijsku lepotu poput njene, ali u zemlji u kojoj su ljudi mrki kao kafa bila sam kao šoljica čaja s mnogo mleka.

Cenjena, skupocena boja.

Za nevestom takve puti žarko se tragalo, sinovi su izokola hrabreni da se takvom ožene, a belolika unučica nadasve je nežno voljena. Najednom su nepoznate sredovečne gospođe počele da nam se pojavljuju u kući. Prikazivali su me pred njima svu urešenu i uparađenu. Sve su redom imale prodoran pogled mušterije u draguljarnici. Sitnim ostrim očicama zagledale su bez ikakvog ustezanja nemam li kakvu manju.

Jednog toplog popodneva, pošto me je majka uvukla, ututkala i stručno umotala u ogromnu količinu ružičaste tkanine, ukasila mi kosu nagnječenim ružičastim ružama iz bašte i nakitila me kamenčićima usađenim u mutno zlato, stajala sam kraj prozora mršteći se, misleći kako mi se brzo i potpuno život izmenio. Za dan. Ne, manje. Bez i najmanjeg upozorenja.

Napolju je vetar zašuštao u krošnji limete i razigrano mi uleteo kroz prozor, pomerivši mi uvojke na slepoočnicama i blago mi dunuvši u uvo. Znala sam ga dobro, taj vetar. Plav kao novorođeni bog Krišna, i podjednako drzak. Kad god bismo zaranjali s najviše stene u slapove u šumi iza Ramešove kuće, on bi pre

nas dotakao ledenu vodu. To je zato jer on vara. Stopalima i ne dodirne mekanu tamnozelenu mahovinu na stenju.

Nasmejao mi se u uvo. „Dodi“, zacilikao je veselo njegov glas. Zagolicao me je po nosu i odleteo.

Nagnula sam se kroz prozor, izvijajući tanušni vrat koliko god sam mogla, ali svetlucaća voda i plavi povetarac behu zauvek izgubljeni za mene. Oni pripadaju bosonogoj, musavoj, nasmejanjoj deci.

Stojeći tu sva ucveljena, ugledah kočiju gde staje pred našom kućom. Točkovi zaškripaše u suvoj prašini. Iz kočije se izvalja glomazna žena u sariju od tamnoplave svile i papučama preotmenim za svoju pojavu. Uzmakavši u polumrak svoje sobe gledala sam je znatiželjno. Tamne su joj oči prešle preko naše malene kuće i skromne okućnice s pritajenim zadovoljstvom. Začudena čudnim izrazom njenog lica, zurila sam u nju dokle god sam mogla da joj vidim prepredene crte. Zaklonile su mi je bugenvilije kojima je bila oivičena staza do naših vrata. U moju sobu dopre majčin glas koji je pozivao ženu da uđe. Stajala sam prislonjena uz vrata i slušala tuđinkin neočekivano melodičan glas. Divan glas, u neskladu s lukavim sitnim očima i tankim stisnutim usnama. Sada me je majka pozvala da izađem i poslužim čaj koji je pripremila za našu posetiteljku. Čim sam kročila na prag prednje sobe, u kojoj je majka primala posetioce, osetih tuđinkin pogled kako me odmerava hitro i s odobravanjem. Još jednom mi se učinila zadovoljna onim što su ugledale njene ispitivačke oči. Usne joj se razvukoše u topao smešak. Zaista, da joj nisam u očima videla onaj samozadovoljni, gotovo pobednički izraz kad je pogledala naš siromašni dom, mogla sam i poverovati majci kad ju je s osmehom predstavila kao veoma dragu tetku. Smerno sam oborila pogled, kako mi je naloženo da činim u prisustvu dobronamernih odraslih osoba i oštrookih razgledateljki dragulja.

„Dodi sedi pored mene“, pozva me meko teta Pani, potapšavši klupu pored sebe. Opazih da na čelu nema crvenu kum-

kum tačku udatih žena, već crnu, obeležje neudatih. Koračala sam pažljivo da se ne sapletem u onih šest metara teške tkanine koja se opasno uvijala oko mene, što bi obrukalo moju majku i uveselilo prefinjenu tuđinku.

„Baš si lepotica!”, uskliknula je ona svojim melodičnim glasom.

Nemo sam je pogledala uglom oka i osetila čudnu i neobjašnjivu odbojnost. Koža joj je bila bez bora, glatka i brižljivo napuderisana, kosa joj je slatko mirisala na jasmín, a ipak sam je u svom začaranom kraljevstvu zamišljala kao ženu-zmiju što jede pacove. Kako klizi kao smola niz stabla i zavlači se u spavaonice nečujna koliko i vrpca platna, ali svejedno crna i vrebajuća. Palacnula je jezikom dugim, ružičastim i hladnim. Šta zna ona, zmija-žena?

Debeljuškasta ruka puna prstenja potražila je nešto u perlama ukrašenoj torbici i izmigoljila se napolje s umotanim slatkišem. Takve su poslastice bile retke u selu. Nisu sve zmije-žene otrovne, zaključih. Pružila mi je mamac. Iskušavala me. Nisam izneverila majku, koja me je gledala. Nisam posegnula da prigrabim. Tek kad se majka nasmešila i klimnula, prihvatila sam ponuđeno. Ruke su nam se načas dotakle. Njena je bila hladna i vlažna. Pogledi su nam se sreli. Žurno je odvrtila oči. Moj je pogled bio jači od zmijinog. Otpremljena sam natrag u svoju sobu. Čim su se vrata pritvorila za mnom, razmotala sam slatkiš i pojela mito žene-zmije. Veoma ukusno.

Tuđinka se nije dugo zadržala i majka je uskoro došla u moju sobu. Pomogla mi je oko nimalo jednostavnog skidanja dugih namotaja prekrasne tkanine, savila je i odložila pažljivo.

„Isprošena si, Lakšmi“, rekla je presavijenom sariju. „Dični prosoci. On je iz više kaste nego mi. Živi u bogatoj zemlji koju zovu Malaja.“

Bila sam skamenjena. Zurila sam u nju u neverici. Prosidba koja će me razdvojiti od majke? Čula sam za Malaju. Zemlju

kradljivaca ptičjih gnezda, hiljadama kilometara daleku. Oči mi se ispuniše suzama. Nikada se nisam odvajala od majke.

Nikada.

Nikada. Nikada.

Pritrčala sam joj i privukla njeno lice svome. Spustila sam joj usne na čelo.

„Zašto ne mogu da se udam za nekoga ko živi u Sangri?“, pitala sam.

Njene lepe oči behu ovlažene. Bila je kao pelikan što razdire sopstvene grudi da nahrani svoje ptiće.

„Imaš mnogo sreće. Otputovaćeš s mužem u zemlju gde novac leži po ulicama. Teta Pani kaže da ti je budući muž vrlo bogat i da ćeš živeti kao kraljica, poput svoje bake. Nećeš morati da živiš kao ja. On nije pijanica ni kockar poput tvog oca.“

„Kako možeš da me šalješ od sebe?“, dahнула sam, izdana.

U očima joj je bila bolna ljubav i jad. Život će me tek naučiti da detinja ljubav nikad nije ravna materinskom bolu. On je dubok i živ kao rana, ali bez njega majka nije potpuno majka.

„Biću usamljena bez tebe“, zaridala sam.

„Ne, nećeš, jer muž ti je udovac i ima dvoje dece, od devet i deset godina. Pa ćeš tako imati i dovoljno posla, i društva.“

Namrštih se nesigurno. Deca su mu još malo pa mojih godina. „Koliko je on star?“

„Pa, trideset sedam mu je godina“, reče majka odsečno, okrećući me da mi otkopča bluzu.

Izmigoljih se, da bih mogla da je pogledam. „Ali, ama, stariji je i od tebe!“

„I ako je, tebi će biti dobar muž. Teta Pani kaže da ima ne jedan, nego nekoliko zlatnih satova. Imao je dovoljno vremena da stekne golemo bogatstvo; čak ni miraz nije tražio. Rođak joj je, ona zna. Ja sam grozno pogrešila i hoću da osiguram da ti grešku

ne ponoviš. Ti ćeš biti nešto više. Više nego ja. Odmah ću početi da ti spremam kutijicu s nakitom.“

Zurila sam nemo u nju. Bila je sasvim rešena.

Sudba mi je bila određena.

Pet stotina zapaljenih uljanih svetiljki zapanjivale su sunce na uranku punih pet dana dok je trajalo raskošno svadbena veselje kad se moja baka udala pre skoro pedeset godina, ali moja će svadba biti gotova za jedan dan. Ceo mesec svi su bili zaokupljeni pripremama za venčanje, a ja sam, uprkos prethodnim bojaznima, počela da zamišljam svog tajanstvenog muža koji će postupati sa mnom kao s kraljicom. Prilično mi se dopala i zamisao o gospodarenju nad dvoje moje posvojčadi. Da, možda će sve to biti predivna pustolovina. U kićenim maštarijama koje sam stvorila, majka mi je dolazila u posetu svakog meseca, a ja sam plovila brodom kod nje dvaput godišnje. Lepi neznanac smeškao mi se nežno i obasipao me darovima. Poginjala sam stidljivo glavu dok je hiljadu romantičnih zamisli, tek upola zaodevenih, crveneći jurcalo kroz moju smešnu, nedoraslu glavu. Naravno da se nijedna od njih nije doticala pravog seksa. Niko koga sam poznavala nije o tome govorio, pa čak ni znao. Tajna pravljenja beba mene se nije ticala. Njihove kovrdžave glavice naprosto će se pojaviti kad dođe trenutak.

Veliki dan je stigao. Naša kućica uzdisala je i ječala pod težinom debelih sredovečnih gosa koje su se majale po njoj. Miris čuvenog maminog crnog karija ispunjavao je vazduh. Sedela sam u svom sobičku sred sveopšteg tiskanja i komešanja. Malena kugla uzbuđenja rasla mi je u stomaku, a kad sam položila dlanove na obraze, bili su vrući.

„Daj da te pogledamo“, reče majka pošto su spretne ruke naše prve susetke Puname nabrale i uredno prikopčale svih šest metara mog divnog crveno-zlatnog sarija. Dugo me je samo gledala, s najčudnovatijom mešavinom tuge i radosti u očima, onda je potapkala maramicom uglove ovlaženih očiju i, nemoćna da prozbori, klimnula s odobravanjem. Gospođa iz drugog

sela koju je pozvala da mi dotera kosu priđe, sva poslovna. Sede-la sam na stoličici dok su mi njeni hitri prsti uplitali niske biserja u kosu, a onda je dodala pletenicu grube, lažne kose i sve zajed-no uvila u veliku punđu na nežnoj koži ispod zatiljka. Izgledalo je kao da mi je iz vrata iskočila druga glava, ali videla sam da se majci dopada ova dvoglava kćerka, pa ništa ne rekoh. Onda je gospođa odnekud izvukla malenu tubu s koje je odvrnula poklo-pac i iscedila malo guste crvene paste. Zamočila je debeli prst u tu mast odvratnog mirisa i pažljivo mi namazala usne. Izgledalo je kao da sam poljubila nekoga u okrvavljeno koleno. Zurila sam opčinjeno.

„Ne liži usne“, zapovedila mi je odsečno.

Svečano se složih, ali me je iskušenje da obrišem sloj te boje gadnog mirisa proganjalo sve dok ne ugledah svog mladoženju. Tad zaboravih ne samo masnoću na usnama koja me je jedila, nego i na sve ostalo. Vreme je zastalo, a moje detinjstvo zauvek uteklo, vrišteći od užasa.

Svu nakićenu draguljima uveli su me u glavnu sobu, gde me je mladoženja čekao na podijumu, ali kad stigismo do drugog reda zvanica, nisam mogla više da suzdržavam znatiželju. Drsko podigoh glavu da ga pogledam. Kugla uzbuđenja što je narastala i poigravala u mom stomaku raspade se. Kolena mi poklecnuše i posrnuh u hodu. Obe pratilje me, nasmešene, istovremeno čvr-šće stegoše za nadlaktice. Kroz vrtoglavicu čuh ih gde misle: *Šta li je sad spopalo ovu mlečnu devojkicu?*

Mlečna devojkica ugledala je svog mladoženju.

Na podijumu je sedeo i čekao me najveći div od čoveka koga sam ikada videla. Kože toliko tamne da je sijala kao crno ulje u noći. Ne slepoočnicama su mu, kao ptice grabljivice, čučala ve-lika krila sedine. Ispod širokog nosa dugi žuti zubi stršali su tako da nije mogao sasvim da zatvori usta.

Mojim detinjim telom poteče strah na pomisao da će mi taj čovek biti muž. Smešni zaneseni snovi zagraše izdišući i naj-ednom sam bila veoma mala, usamljena i suzna. Od tog trenu

ljubav je za mene postala crvljiva voćka. Kad god bi mi čežnjiva usta zagrizla u njeno meko meso, zdrobila bih je, zgađena. Izbezumljena od straha, tragala sam zamagljenim vidom za jedinom osobom koja bi mogla sve ponovo popraviti.

Pogledi nam se susretoše. Majka mi se srećno smešila, oči su ponosno blistale na njenom sirotom licu. Ne bih mogla da je razočaram. Želela mi je ovo. Naspram naše krajnje bede, njegovo bogatstvo ju je oslepilo za sve drugo. Stopala su me nosila sve bliže. Odbih da oborim glavu kao sve druge stidljive neveste. Odrešito sam zurila u svog budućeg muža, s mešavinom straha i smelosti.

Mora biti da je bio triput veći od mene.

Pogledao je u mene. Oči mu behu sitne i crne. Pribodoh te crne dugmiće svojim smelim pogledom. U njima otkrih razdražujući izraz ponosnog vlasnika. Zurila sam u njega ne trepćući. Ne pokazuj strah, mislila sam, stomaka zgrčenog u klupko gneva. Uхватила sam ga u detinjastu igru: ko će pre odvratiti oči. Udaranje doboša i zvuk truba izbledeše, ljudi koji su nas gledali pretvoriše se u sivu pozadinu dok su se moje usplamtele oči utapale u njegove. Čudno, ali one se usколебаše. Iznenadjenje proguta posednički ponos. On obori pogled. Porazila sam rugobnu zver. Naposletku, on je lovina, a ja lovac. Ukrotila sam divlju zver očima. Osetih kako mi telo gori kao u groznici.

Osvrnuh se da pogledam u majku. I dalje se smešila onim istim ponosnim, ohrabrujućim smeškom kao i pre. Pre moje tako važne pobede. Za nju se taj trenutak nije ni desio. Samo smo ga moj budući muž i ja osetili. Uzvratih joj osmeh i, podižući lagano ruku, triput dodirnuh palac srednjim prstom – naš tajni znak, „sve je divno“. Dosegavši okićeni podijum padoh na kolena na prostirku od latica. Osećala sam talase vreline kako me zapljuskuju od tela ukroćene zveri, ali nije bilo ničega čega bi se trebalo bojati.

Nije okrenuo glavu da me pogleda. Ostatak ceremonije minuo je u magnovenju. Nijednom više nije potražio žestoki pla-